

LEGENDARNA ŠMARNICA SE VRAČA

Predstavitev strokovne monografije o samorodni trti šmarnici

Šmarnica je samorodnica, ki se je na Slovenskem udomačila in začela širiti ob koncu 19. stoletja, ko so v vinogradništvu vladale posebne razmere. Od srede 19. stoletja so se namreč tudi pri nas začele pojavljati iz Amerike prinesene trtne bolezni – peronospora, oidij in trtna uš. Slednja je bila še posebej trdovratna nadloga. Trtna uš je bila zanesena v južno Francijo iz Amerike v 70. letih 19. stoletja, ko so začeli tam z uvozom ameriških trt. Škodljivec se je zelo hitro razširil po vsej Evropi, od leta 1880 tudi po slovenskih vinogradih. Do konca stoletja je bilo z njo okuženih večina vinogradov na Slovenskem, veliko vinogradov je bilo zaradi delovanja trtne uši tedaj že tudi uničenih.

Kot uspešno sredstvo proti peronospori in grozdni plesnobi se je izkazalo škropljenje, boj proti trtni uši pa je bil mogoč le s cepljenjem starih evropskih vrst na proti uši odporne ameriške podlage. Vse to je zahtevalo nove pristope ter drugačno vzdrževanje in skrb za vinograde. Obnova vinogradov je bila draga, zahtevala je veliko dela in časa.

Alternativa dragi obnovi vinogradov z zasaditvijo novih trt, ki so zahtevale žveplanje, škropljenje, cepljenje, gnojenje in uporabo novih orodij, je bila zasaditev vinogradov s samorodnicami, ki so bile po kvaliteti sicer slabše kot stare evropske trte, bile pa so na trtno uš odporne, preproste za vzdrževanje in bogato so rodile. Samorodnice so se zato v revnejših vinogradniških območjih hitro širile. Šele v 20-tih letih 20. stoletja se je odnos oblasti in strokovnjakov do samorodnih trt spremenil in postal povsem odklonilen. Ker je šmarnica začela vedno bolj ogrozati produkcijo in prodajo kvalitetnih vin, so oblasti v 20-tih letih z različnimi odredbami poskušale gojenje samorodnic, pridelavo njihovega vina in njegovo prodajo omejiti. Sočasno s temi ukrepi se je v tem času začel uveljavljati tudi mit o neizmerni škodljivosti šmarnice. Teza o strupeni šmarnici se je v slovenskem časopisju pojavila prvič leta 1923. Odtlej so gojenje in pitje šmarnice vse pogostejše odsvetovali zaradi njene domnevne škodljivosti. Tezo o škodljivosti šmarnice so v času med obema vojnama uspešno širili tudi časopisi, ki so v šmarnici iskali poglobitnega krivca za vse pretepe, umore in samomore v vinogradniških predelih Slovenije. Na žalost je ta stereotip v vsakdanji stvarnosti še vedno izredno živ. Še posebno močno je zasidran med vinogradniškimi društvi, ki so nosilci ljubiteljskega vinogradništva in vinogradniškimi strokovnjaki, ki jih izobražujejo. Tudi na zakonodajnem področju se po letu 1991 ni zgodilo ničesar, kar bi omogočilo, da bi v Sloveniji lahko legalno gojili samorodnico in iz nje delali vino ter ga prodajali. S tem država onemogoča kakršno koli predstavljanje več kot stoletne vinogradniške tradicije, povezane z vzgojo šmarnice in pridelavo njenega vina, v izobraževalne, muzejske in turistične namene. To bi bila namreč dobrodošla

rešitev, da ohranimo kakšnega od vinogradov s šmarnico, preden vseh dokončno ne posekamo in izbrišemo spomin na to, da je šmarnica pri nas sploh kdaj bila. Samorodnice so zanimive tudi v okviru ekološke pridelave vina, saj so za razliko od žlahtnih trt odpornejše proti boleznim.

Omenjena problematika je celovito zajeta v prvi strokovni monografiji o samorodni trti šmarnici na Slovenskem z naslovom **Šmarnica**, ki bo predstavljena **v sredo, 11. septembra 2019, ob 14. uri** v društveni zidnici Društva vinogradnikov »Lisec« Dobrnič na Liscu. Monografija obsega 124 strani. V njem so objavljeni trije prispevki uveljavljenih strokovnjakov, ki so fenomen šmarnice osvetlili z medicinskega, enološkega in kemijskega ter kulturnozgodovinskega vidika.

Na predstavitvi bodo o strokovni monografiji spregovorili **mag. Dušan Štepec** (urednik zbornika), avtroji prispevkov dr. Majda Zorec karlovšek, dr. Jernej Iskra in dr. Mitja Kolar. Projekt *Zdravo z naravo*, v okviru katerega je bila izdana monografija, pa bo predstavila vodja projekta **Anica Maraž**, predsednica Društva vinogradnikov »Lisec« Dobrnič.

Pogovor bo vodil Alojz Bojanc.

Po predstavitvi zbornika in projekta, ki bo predvidoma trajala slabo uro, bodo udeleženci pogovora na voljo tudi za vprašanja novinarjev.

Pripravil:
mag. Dušan Štepec (031 684 604)

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

